

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: Mgr. Alexej Sevruk
Datum narození: 29. 03. 1983
Identifikační číslo studenta: 48692220
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Slovanské literatury
Název disertační práce: „Literární suržik: obrysy literární vícejazyčnosti“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: PhDr. Věra Lendělová, CSc.
Oponenti: Prof. dr. hab. Boguslav Bakula
PhDr. Petr Kalina, Ph.D.

Datum obhajoby: 21. 9. 2018
Místo obhajoby: FF UK, nám. Jana Palacha 2, č. 308
Termín: řádný
Předseda komise: doc. PhDr. Alenka Jensterle Doležal, CSc.
Členové komise: doc. PhDr. Helena Ulbrechtová, Ph.D.
doc. PhDr. Petr Kaleta, Ph.D.
Mgr. et Mgr. Aleš Kozár, Ph.D.
PhDr. Mgr. Jaroslav Otčenášek, Ph.D.
Mgr. Marek Příhoda, Ph.D.

Přítomní: doc. PhDr. Alenka Jensterle Doležal, CSc.
doc. PhDr. Helena Ulbrechtová, Ph.D.
Mgr. et Mgr. Aleš Kozár, Ph.D.
PhDr. Mgr. Jaroslav Otčenášek, Ph.D.
Mgr. Marek Příhoda, Ph.D.

Nepřítomen: doc. PhDr. Petr Kaleta, Ph.D. – omluven

11:00 Předsedkyně komise doc. Jensterle Doležal zahájila obhajobu, představila sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představila studenta.

11:05 Školitelka dr. Lendělová stručně seznámila přítomné se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření. Doktorand plnil své povinnosti nad stanovený rámec doktorského studia, disertační práce je vědecky přínosná, dobře strukturovaná, psaná kultivovaným jazykem. Práci navrhuje k obhajobě a navrhuje hodnocení prospěl.

11:10 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména, že práce je věnována literárnímu suržiku, autor rozlišuje mezi suržikem jako takovým a literárním suržikem.

V první kapitole definuje suržik jako jazykový jev, snaží se najít jeho místo v systému ukrajinského jazyka, analyzuje příslušný termín. Druhá část je věnována lingvistickému bádání o suržiku. Ve třetí části doktorand hledá teoretické koncepce literárního suržiku, vychází z bádání o literární vícejazyčnosti, rovněž teorie postkolonialismu. Čtvrtá část je praktická, v několika kratších esejích jsou rozebírány texty současných ukrajinských autorů. Práce nabízí pole pro další výzkum, doktorand se snažil pro něj vytvořit základ. Nesetkal se s jinou prací, která se tímto tématem zabývá.

11:21 Oponent prof. Bakuła seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že předloženou disertační práci doporučuje k obhajobě a navrhuje hodnocení prospěl. Položil studentovi otázku, jakou funkci plní vybraná díla v dnešní ukrajinské literatuře. Vyjádřil pochybnosti o chápání suržiku jako jevu méně hodnotného, což je častý názor i odborné veřejnosti. Mísení národů, kultur a jazyků je však přirozený jev, není jen důsledkem destruktivního vlivu ruského impéria. Suržik je sice předmětem kritiky jazykových puristů, ale je součástí běžného života a také literatury, která normy a dogmata překračuje. Práce splňuje nároky na doktorskou práci a vybízí k diskusi.

11:31 Oponent dr. Kalina seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že předloženou disertační práci doporučuje k obhajobě a předběžně ji klasifikuje známkou prospěl. Dotázal se studenta na jeho zacházení se slovem „pojem“, na ukrajinský vokativ, vydání ukrajinského slovníku a na překládání literárního suržiku do češtiny.

11:40 Student poděkoval za kladný posudek školitele. Dále reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky. K posudku prof. Bakuły uvedl, že v dalším výzkumu by toto téma s ním chtěl konzultovat. K suržiku student přistupoval objektivně jako k jazykové danosti, na začátku zpracování tématu suržik vnímal negativněji než nyní. Nepovažuje se za jazykového puristu. Nepoužil by pojem antiukrajinské spiknutí, spíše ruský koloniální tlak. Prof. Bakuła se domnívá, že kolem jazyka na Ukrajině panuje určitá hysterie. Doktorand souhlasí, že téma suržiku je zpolitizováno, projevuje se to i ve vydavatelské praxi.

K připomínce dr. Kaliny student uvedl, že nově vydaný ukrajinský slovník byl doporučen jako norma v roce 1958, což je paradoxní. Vokativní konstrukce v ukrajinštině existují, doktorand chtěl poukázat na sblížení s ruštinou. Slovo pojem je v práci chybně zaměňováno se slovem termín. Student vysvětlil způsoby překladu ukrajinismů v polských textech, v českých textech je třeba hledat jejich funkci a podle ní je přeložit.

11:50 Oponenti byli s odpověďmi studenta spokojeni.

11:50 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

Doc. Ulbrechtová poukázala na nedostatečné vytěžení teorie postkoloniality a interkulturality, zejména bohaté německé odborné literatury. Doc. Ulbrechtová se domnívá, že student tyto teorie nepřesně pochopil. Dotázala se na přínos práce pro literární vědu. Doktorand se s německou odbornou literaturou neseznámil z jazykových důvodů. Z literárněvědného hlediska byla zjištěn různý stupeň stigmatizace suržiku v ukrajinské literatuře, na Západě Ukrajiny je suržik vnímán výrazně negativně. Bylo zjištěno, že literární suržik je indikátorem prostorových a hodnotových souřadnic. Doc. Ulbrechtová souhlasí, že se může jednat o zakódovaný strach Ukrajinců z ruské agrese. Prof. Bakula se zeptal na užití suržiku v dílech rusky píšících spisovatelů. Doktorand sdělil, že takový jev existuje a uvedl některé příklady. Dr. Lendělová poukázala na podobu ruštiny na Ukrajině, kde je poznamenána ukrajinštinou. V běžném komunikačním prostoru se oba dva systémy prolínají, vzniká třetí jazykový systém. Prof. Matusiak v polštině komentovala problematiku suržiku a gratulovala doktorandovi k jeho zdařilé a inspirující práci. Doc. Ulbrechtová poukázala na to, že existuje mnoho variant němčiny a není to považováno za problém. Problém suržiku je zpolitizován. Dr. Otčenášek poukázal na obdobnou problematiku na Slovensku, na Balkánu a v prostředí tureckých imigrantů v Německu. Doktorand dále připomněl polštinu litevských Poláků, ovlivněnou litevštinou a ruštinou.

12:13 Předsedkyně komise ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala pomocí hlasovacích lístků, počet členů komise – šest, přítomno členů komise - pět, kladných hlasů - pět, záporných hlasů - žádný. Obhajoba disertační práce byla klasifikována - prospěl.

Zapisovatel: Mgr. Pavel Štoll, Ph.D.

Jméno a podpis předsedy komise:
doc. PhDr. Alenka Jensterle Doležal,
CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise:
Mgr. Marek Příhoda, Ph.D.